

NOTAT

28. februar 2019

FRYGT FOR REGNING PRÆGER DANSKERNES SYN PÅ BANKUNIONEN

Kontakt:

Seniorrådgiver, Jan Høst Schmidt

+45 53 76 27 08

jhs@thinkeuropa.dk

RESUME 44 pct. af danskerne er mere eller mindre uenige i, at Danmark bør deltage i EU's bankunion, mens 31 pct. er enige. Hver fjerde vælger har ikke taget stilling. Spørges der til "banksamarbejde" frem for "union" tipper overvægten dog i positiv favør, viser en ny måling, som YouGov har gennemført for Tænketanken EUROPA.

Målingen undersøger desuden hvilke forhold, der påvirker danskernes stillingtagen ift. bankunionen. Her kommer frygten for at betale for dårlige banker i andre lande ind på en suveræn førsteplads. Det er bemærkelsesværdigt, da fundamentet for bankunionen netop er princippet om at aktionærer og investorer – og ikke skatteyderne – skal dække tabene, hvis en bank går ned. Danmarks Nationalbank, der er fortalere for dansk tilslutning til banksamarbejdet, betegner det som usandsynligt, at Danmark kommer til at betale for dårlige banker i andre lande.

For nylig var Nordeas øverste chef ude og bede politikerne om hjælp til at komme de massive problemer med hvidvaskning til livs – bl.a. med et fælles EU-tilsyn. Statsminister Lars Løkke Rasmussen samt flere erhvervsorganisationer har foruden Nationalbanken argumenteret for, at Danmark bør være med i et europæisk banksamarbejde. Men disse anbefalinger fra forskellige aktører ser generelt ud til at have meget lille betydning for danskernes holdning til bankunionen, viser den nye måling.

HOVEDKONKLUSIONER:

- Danskerne er skeptiske over for dansk deltagelse i EU's bankunion. 44 pct. af danskerne er overvejende uenige i en dansk deltagelse, 31 pct. er overvejende enige. Hver fjerde er i tvivl.
- Spørges der til "banksamarbejde" frem for "bankunion" svinger overvægten imidlertid i en mere positiv retning. Her er 43 pct. af de adspurgte positive, mens 35 pct. er negativt stemt.
- Vælgere fra SF, Dansk Folkeparti, Enhedslisten og Socialdemokratiet er klart eller overvejende uenige i, at Danmark skal gå med i EU's bankunion. Resten af partiernes vælgere er relativt positive over for bankunionen.
- Mere end hver tredje vælger angiver bekymringen for at Danmark kommer til at betale for dårlige banker i andre lande som det vigtigste forhold, når de skal tage stilling til bankunionen.
- Det til trods for, at bankunionen er opbygget på en måde, hvor det ifølge Danmarks Nationalbank er usandsynligt, at det vil kunne ske.
- Det har ligeledes stor betydning for danskerne, at EU ikke skal have mere magt i Danmark, og at Danmark ikke skal tabe suveræniteten.
- Argumenter om at få "et fælles tilsyn" og "at stå stærkere sammen" i tilfælde af en ny finanskriser er også vigtige for danskernes holdning til en bankunion.
- anbefalinger fra Nationalbanken, erhvervsorganisationer eller regeringen betyder derimod ikke meget for vælgerne. Blot 5 pct. af respondenterne angiver, at en anbefaling fra regeringen har betydning for deres holdning.
- Statsminister Lars Løkke Rasmussen har meldt ud, at han ønsker dansk deltagelse i EU's bankunion. Mette Frederiksen har erklæret sig positiv, mens både Dansk Folkeparti og Enhedslisten er imod dansk deltagelse.

EU's bankunion er ved at blive bygget op med et fælles tilsyn af finansielle institutioner forankret i den Europæiske Centralbank, ECB. Der er etableret fælles regler for afvikling af banker m.v. og en fælles afviklingsfond på 55 mia. euro er under opbygning.¹ Bankunionen hviler på fælles regler om øget kapital i de finansielle institutioner, og den hviler på princippet om *bail-in*, dvs. at aktionærerne og større investorer skal dække eventuelle tab ved afviklingen af en bank eller anden finansiell institution. Kapitalkravene er blevet skærpet, og bankernes kapital og likviditet er styrket.²

Udviklingen af banksamarbejdet er dog endnu ikke afsluttet. Bankunionen mangler mere kapital til at bakke afviklingsfonden op i tilfælde af store tab. Der er heller ikke en fælles indskydergarantiordning til at sikre, at banker ikke skal afvikles på grund af panik. Ligeledes bør dårlige lån (*nonperforming loans*, NPL) i en række især sydeuropæiske banker afvikles i større omfang. Disse elementer er under forhandling, men mht. indskydergarantiordningen er der kun små fremskridt. Bankunionens formål er at reducere risikoen for, at nye kriser i finansielle markeder og institutioner udvikler sig til nye omfattende økonomiske kriser, hvor skatteyderne igen skal til lommerne for at sikre overlevelse af mellemstore og store banker.³ Den er primært etableret for eurolande, men er også åben over for ikke-eurolande som f.eks. Danmark. Ikke-eurolande kan i tilfælde af uenighed med ECB om afviklingen af enkelte banker udtræde igen af bankunionen og tage deres indskud i afviklingsfonden med sig.⁴

Regeringen har nedsat en kommission til kulegravning af, om Danmark skal deltage i bankunionen. Kommissionen skal være færdig i efteråret 2019. Statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) har udtalt sig positivt om dansk deltagelse.⁵ Socialdemokratiets leder, Mette Frederiksen, har tidligere talt for en folkeafstemning om bankunionen, men på Tænketanken EUROPA årskonference i januar 2019 var hendes syn på en afstemning mindre entydigt, og Mette Frederiksen var positivt indstillet over for samarbejdet. En folkeafstemning støttes af Dansk Folkeparti og Enhedslisten. Der er dermed politisk flertal for en folkeafstemning, hvis Socialdemokratiet beslutter sig for en sådan. Spørgsmålet er, hvad siger danskerne?

---

¹ Bankunionen, Rådet for Den Europæiske Union; What is the banking union?, Europa-Kommissionen, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/banking-union/what-banking-union_da. og Bankunionen giver større sikkerhed i Danmark og EU, Tænketanken EUROPA, december 2018

² Ibid.

³ Ibid.

⁴ Bankunion, Folketingets EU Oplysning, <https://www.eu.dk/da/fakta-om-eu/politikker/oekonomisk-politik/banker>

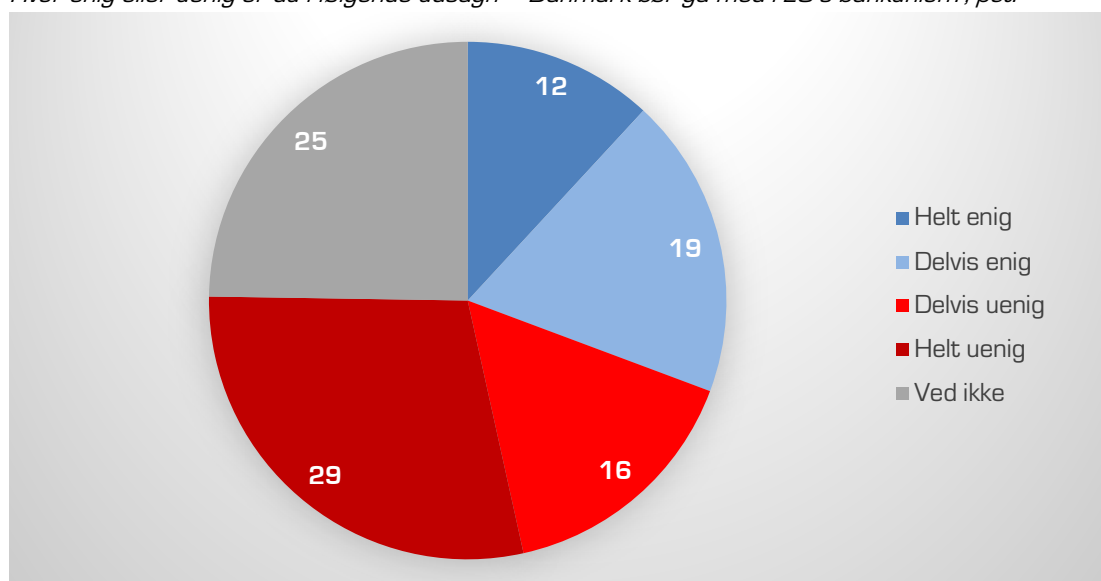
⁵ Løkke: EU's bankunion er en god ide for Danmark, Altinget 15.december 2017 og Brexit, Trump og Putin har forvandlet dansk EU politik, 15.januar 2019

Danskerne er skeptiske

I en måling, som analyseinstituttet YouGov har gennemført for Tænketanken EUROPA, svarer 44 pct. af de adspurgte, at de helt eller delvist uenige i, at Danmark bør gå med i EU's bankunion, mens 31 pct. er helt eller delvist enige i en dansk deltagelse. 25 pct. svarer ved ikke. *Se figur 1.*

Figur 1. Danskerne vil ikke være med i EU's bankunion

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn – Danmark bør gå med i EU's bankunion?, pct.

Note: N=1.001. **Kilde:** YouGov for Tænketanken EUROPA, januar 2019.

Tallene viser, at der for nuværende ikke er opbakning til dansk deltagelse i EU's bankunion. At hver fjerde vælger er uafklaret hænger sammen med, at debatten trods alt har været begrænset samt spørgsmålets komplekse karakter. Efterårets embedsmandsrapport kan give mere viden, og offentliggørelsen vil sandsynligvis skabe grundlag for en mere kvalificeret debat om bankunionen.

Stort set lige mange kvinder (45 pct.) som mænd (43 pct.) er overvejende uenige i, at Danmark bør deltage i bankunionen. Hos mændene er 40 pct. imidlertid enige i dansk deltagelse, mens det kun gælder for 22 pct. af kvinderne. Hver tredje kvindelige vælger svarer "ved ikke". Kun hos den yngste aldersgruppe – de 18-29-årige – er der et relativt flertal, som ønsker dansk deltagelse. Men 37 pct. af de yngste vælgere svarer "ved ikke".

Der er desuden stor forskel på, hvordan de enkelte partiers vælgere forholder sig til spørgsmålet om bankunionen. Andelen af modstandere er højest hos vælgere

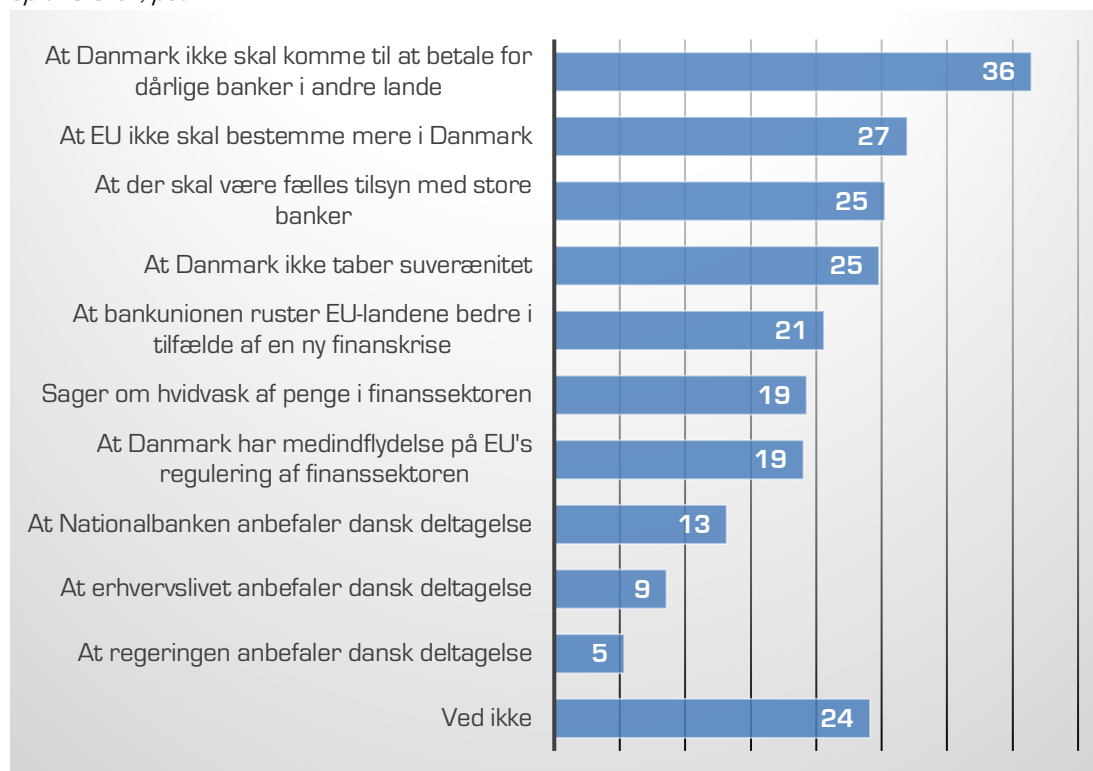
fra Socialistisk Folkeparti (60 pct.), Dansk Folkeparti (58 pct.), Enhedslisten (51 pct.) og Socialdemokratiet (43 pct.). Modsat er vælgere overvejende positive hos Radikale Venstre (65 pct.), fra Venstre (49 pct.), fra Konservative (47 pct.), fra Alternativet (43 pct.) og fra Liberal Alliance (38 pct.). Det er bemærkelsesværdigt, at SF's vælgere tilsyneladende er blandt de mest negativt stemte ift. bankunionen, da partiet i 2014 var det første til at melde meget klart og positivt ud ift. samarbejdet.⁶ Tallene på partiniveau skal dog tages med lidt større forbehold, da usikkerheden stiger, når tallene brydes ned på de enkelte partier.

Frygter at betale

Spørger man danskerne om, hvad der har størst betydning for deres stillingtagen til bankunionen, peger godt hver tredje på, at Danmark ikke skal betale for dårlige banker i andre lande. *Se figur 2.* Det er et argument, som vægter højt for alle partier, men særligt hos vælgerne fra Socialdemokratiet, Konservative, SF, Liberal Alliance og Dansk Folkeparti.

Figur 2: Mange frygter en regning

Hvilke af følgende forhold ville have størst betydning for din holdning til EU's bankunion? Du kan vælge op til 3 svar, pct.

Note: N=2.028. **Kilde:** YouGov for Tænk tanken EUROPA, januar 2019

⁶ SF er ene om at ville en europæisk bankunion, DR, 15. april 2014, <https://www.dr.dk/nyheder/politik/sf-er-ene-om-ville-en-europaeisk-bankunion>.

Spørgsmålet om at skulle betale til andre landes dårlige banker har da også ofte været fremme i den politiske debat. Især repræsentanter fra Enhedslisten og Dansk Folkeparti har anført dette som et argument imod dansk deltagelse og et argument for en dansk folkeafstemning om bankunionen.⁷ Men i realiteten er det et usandsynligt scenarie, skulle Danmark vælge at tiltræde samarbejdet. I forbindelse med diskussioner af EU's bankunion allerede i 2013 gjorde tidligere statsminister Helle Thorning Schmidt det klart, at Danmark står fast på et princip om, at det er bankerne selv, der skal betale regningen og rydde op, hvis der er problemer – det såkaldte *bail-in*-princip.⁸

At bankerne selv skal betale, er grundstenen i EU's bankunion, og Danmarks Nationalbank vurderede i november 2018, at den fælles afviklingsfond og en kommende fælles indskydergarantiordning til sammen kan betragtes som "en slags katastrofeforsikring" – de er vigtige at have, men der er kun en lille sandsynlighed for, at der bliver brug for dem.⁹ Noget tyder imidlertid på, at danskerne ikke tillægger Nationalbankens vurdering den helt store betydning. Kun 13 pct. af vælgere angiver, at en anbefaling fra Nationalbanken er vigtig for deres holdning til bankunionen. Det er dog større vægt end regeringens anbefaling, som kun tillægges en betydning for 5 pct. af danskerne. *Se figur 2.*

To andre fremtrædende argumenter er, at EU ikke skal bestemme mere over Danmark, og at Danmark ikke taber suverænitet. Begge er suverænitetsbaserede bekymringer. Danskerne ser ud til at være imod at afgive mere magt til EU ved en bankunion, således som de også generelt er imod at afgive mere magt til EU som illustreret ved deres fastholden i forbeholdene.¹⁰ De to argumenter vejer især tungt hos Dansk Folkepartis vælgere.

Et fælles tilsyn og at stå stærkere sammen i tilfælde af en ny finanskriser er også vigtige argumenter for danskernes holdning til en bankunion. Det gælder vælgere fra alle partier, dog i mindre grad blandt vælgere, der vil stemme på Dansk Folkeparti og Liberal Alliance. Sager om hvidvask af penge i finanssektoren er også et

---

⁷ Danskerne kan hæfte for irske, spanske og græske banker, hvis Danmark deltager i EU's bankunion, Ritzau 18.december 2013.

⁸ Thorning: For tidligt at tale om folkeafstemning, Ritzau, 18.december 2013 og Thorning: Bankunion vil beskytte danske skatteydere, Berlingske Nyhedsbureau, 18.december 2013.

⁹ Nationalbanken, Bankunion er ikke bygget op om fælles hæftelse, november, 2018, http://www.nationalbanken.dk/da/publikationer/Documents/2018/11/ANALYSE_Bankunion_er_ikke_bygget_op_om_fælles_hæftelse.pdf. Se også Bankunion giver større sikkerhed i Danmark og i EU, Tænketanken EUROPA, december 2018.

¹⁰ Store forskelle i danskernes EU-holdninger, Tænketanken EUROPA, august 2018 og Opbakning til forbehold afhænger af formuleringer, Tænketanken EUROPA, februar 2019.

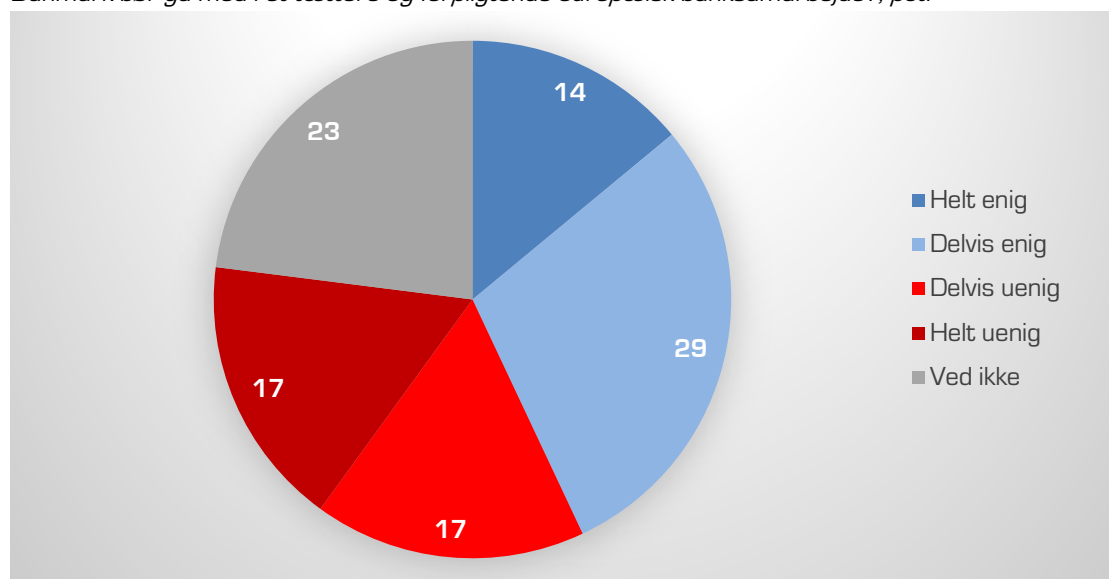
argument, der ser ud til at gøre indtryk på relativt mange vælgere hos SF, Alternativet og Enhedslisten.

Positive over for samarbejde

Det har bemærkelsesværdig stor betydning for opbakningen, hvordan spørgsmålet om bankunionen formuleres. I YouGov-undersøgelsen blev respondenterne delt op i to lige store hver for sig repræsentative grupper. Første gruppe blev spurgt, hvor enige eller uenige de var i, at Danmark skal gå med i EU's bankunion, jf. figur 1. Den anden gruppe blev spurgt, hvor enige eller uenige de var i, at Danmark bør gå med i et tættere og forpligtende banksamarbejde. Se figur 3.

Figur 3 Danskerne vil gerne deltage i et forpligtende banksamarbejde

Danmark bør gå med i et tættere og forpligtende europæisk banksamarbejde?, pct.

Note: N=1.027. Kilde: YouGov for Tænketanken EUROPA, januar 2019.

Ændres formuleringen af spørgsmålet om dansk deltagelse til, om "Danmark bør gå med i et tættere og forpligtende banksamarbejde", så svinger overvægten fra at være negativ til at være positiv. Der er dog fortsat en relativt stor gruppe af vælgere, der svarer "ved ikke". Forskellen mellem formuleringerne kan skyldes, at de adspurgte om "banksamarbejdet" har opfattet dette som et mindre indgribende, mere teknisk præget samarbejde end en "bankunion". Ordet "union" kan også fremkalde en negativ reaktion pga. sammenkædningen med "suverænitetsafgivelse" – danskernes stærkeste indvending mod yderligere samarbejde på EU-niveau – mens et banksamarbejde fremstår som noget mindre kontroversielt.